

Kampagner for øget valgdeltagelse forrykker valgresultatet

Buch, Roger

Published in:
Videnskab.dk

Publication date:
2017

Document Version
Artiklen som den fremstår med udgiverens layout. Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):
Buch, R. (2017). Kampagner for øget valgdeltagelse forrykker valgresultatet. Videnskab.dk.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kampagner for øget valgdeltagelse forrykker valgresultatet

Fokuserer man eksempelvis særligt på at få unge til at stemme, gavner det nogle bestemte partier, mens det skader andre.

De nationale målinger kan ikke en-til-en overføres til kommunalvalget, men massive kampagner rettet imod unge hjælper indiskutabelt nogle partier og skader andre partier. (Foto: Shutterstock)

Roger Buch

Ph.d., Forskningschef, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Del

23 oktober 2017

KOMMUNALVALG 2017

FORSKERZONEN

Kan kampagner få flere unge til at stemme? Ja, erfaringen og [forskning fra kommunalvalget i 2013 viste](#), at kampagnerne var effektive. Flere unge stemte.

Men påvirker det også valgresultatet, at flere unge stemmer? Det gør det selvfølgelig. Fordi unge ikke stemmer som resten af befolkningen. Alle kan huske 68'erne – generationen af meget røde unge. Lige som den næste generation måske kan huskes som grøn – de unge fra 1980, hvor tilslutningen til Det Konservative Folkeparti og den grønne partifarve var stor blandt unge mennesker.

Historien kort

- Frem for kampagner for at få flere til at stemme burde vi gribe om nældens rod: At det kommunale demokrati er kommet for langt væk fra borgerne, som mangler viden om og tillid til deres kommunalpolitikere.
- Et andet problem med kampagnerne er, at vi har stemmeret frem for stemmepligt. Kampagnerne presser effektivt et bestemt demokrati-ideal ned over borgere, som kan have legitime grunde til ikke at ville stemme.
- Endelig er det et åbent spørgsmål, hvorvidt én kampagne kan få nølende vælgere til at stemme mere end den ene gang.

En øget valgdeltagelse hos unge ville derfor i 1970'erne skubbe valgresultatet i en rød retning, mens det i 1980'erne ville have skubbet valget i en konservativ retning. Når de unge ikke stemmer som resten af befolkningen – hvad de aldrig gør i praksis – forrykkes valgresultatet, hvis flere unge stemmer.

I de seneste fem års fokus på unges valgdeltagelse har dette banale faktum i stort omfang været overset og i et vist omfang fornægtet. Kommunalvalget i 2013 var arena for [massive kampagner for at få unge til at stemme](#), og kommunalvalget 2017 bliver formentlig igen præget af store kampagner rettet imod unge. Kampagnernes påvirkning af valgresultatet er imidlertid blot ét af flere problemer, som ikke har fået tilstrækkelig opmærksomhed.

Lavere valgdeltagelse efter kommunalreformen

Hele kampagnelogikken blev skabt efter kommunalvalget i 2009, som havde 'den laveste valgdeltagelse i 35 år'. Indsatsen blev defineret omkring dels at gøre det lettere at stemme – flere brevstemmer – dels at øge valgdeltagelsen for alle borgere, men især unge vælgere gennem kampagner. Dette fokus er umiddelbart forståeligt, fordi valgdeltagelsen faldt kraftigt i 2009 – også for unge.

Omvendt er fokus skævt, fordi den [vigtigste enkeltfaktor bag faldet var kommunalreformen](#). Studierne påviser dog kun en forskel på sammenlagte og ikke-sammenlagte kommuner, som kan forklare cirka 1/3 af faldet

[LÆS OGSÅ: Sådan fik alle stemmeret](#)

Men det overses, at reformen påvirkede **alle** kommuner med opgaveflytning fra amterne til kommunerne – ikke mindst Københavns og Frederiksberg Kommune, som ikke længere skulle løse amtsopgaver.

De mange problemer med indkøringen af kommunalreformen afspejledes også i en negativ mediedækning, som kan have påvirket borgerne i alle kommuner. Kommunalreformen betød færre borgmestre og politikere, mindre viden, oplevelse af fjernhed og manglende demokratisk selvtillid hos borgerne.

Behov for gentænkning af lokalt demokrati

Den vigtigste politik

Roger Buch er aktuell med bogen **'Den vigtigste politik – kommuner, valg og politik'**, som denne artikel delvis er skrevet på baggrund af.

I bogen ser Buch bl.a. nærmere på den store del af hverdagen, der påvirkes af kommunerne. De står på mål for daginstitutioner, skoler, ældrepleje, social service, fritid, kultur, veje, rensningsanlæg, biblioteker, integration, miljø, natur, sport, trafik og turisme.

Læs mere om bogen [her](#).

Og hvor fører 'laveste valgdeltagelse i 35 år os i øvrigt hen? Til 1974 som var første valg efter en kommunalreform, præcis som 2009. Det er paradoksalt at placere hovedansvaret for faldet hos borgerne og anvende kampagner som løsningen, når kerneårsagen var kommunalreformens nye store og fjerne kommuner.

LÆS OGSÅ: [Forsker: Publicer bare exit polls på valgdagen](#)

Det havde været langt mere oplagt at spørge, hvordan det kommunale demokrati kunne gentænkes, reformeres og vitaliseres. Den debat kom ikke, men kan måske komme i 2017, efter at VIVE i endnu [en rapport](#) har bekræftet tidligere studiers konklusioner: Faldende viden om kommunalpolitik, lavere tillid til kommunalpolitikere og mindre intention om at stemme ved kommunalvalget til november.

Problemerne i det lokale demokrati løses ikke med en kampagne hvert fjerde år til kommunalvalget.

Underprioriterer alle andre end de unge

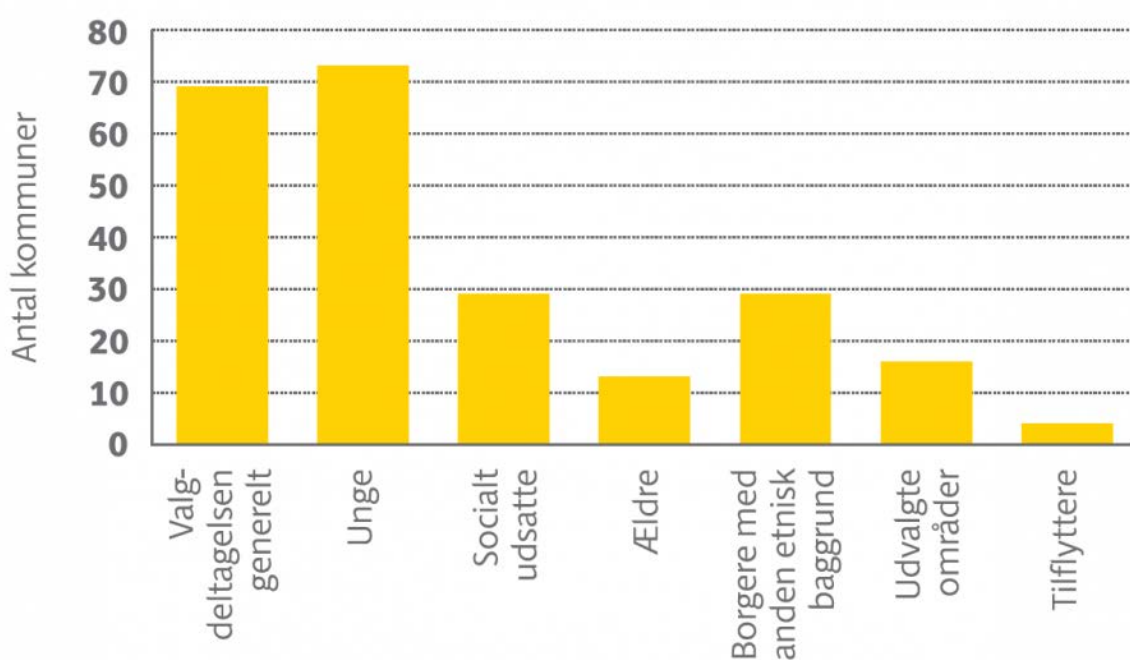
For det andet var det massive fokus på unge problematisk, fordi valgdeltagelsen faldt for alle aldersgrupper i 2009. Eksempelvis langt mere for de 40-49 årige end for de unge.

[KL's oversigter over kampagnerne i 2013 viser](#), at indsatsen overfor unge var den største af alle – selv større end generelle opfordringer til alle vælgere om at stemme. Ikke blot var der flest initiativer over for unge, men indsatsen var efter alt at dømme også mere intens i metoderne og ressourcerne, som blev brugt

på unge.

Den særlige satsning rettet imod unge og mindre opmærksomhed på andre grupper – aldersmæssigt, indkomstmæssigt, etnisk – kan være forklaringen på, at andre grupper stadig i 2013 holdede bagefter i valgdeltagelse. Igen var det de 40-49 årige, som havde størst fald i 2009, men også de 50-59 årige samt andre socio-demografiske grupper fortsatte faldet.

› Målgruppe for kommunernes initiativer for at hæve valgdeltagelsen ved KV13

Kilde: KL's evaluering af indsatsen i 2013.

KL's oversigter over kampagnerne i 2013 viser, at indsatsen overfor unge var den største af alle, selv større end generelle opfordringer til alle vælgere om at stemme. (Kilde: KL's evaluering af indsatsen i 2013)

Hvad vinder vi ved at få nølende vælgere i stemmeboksen?

Kampagnelogikken springer for det tredje let hen over det principielle spørgsmål om retten til ikke at stemme: Der er stemmeret og ikke stemmepligt. Der kan være vægtige og gyldige grunde til ikke at stemme ved kommunalvalgene.

Eksempelvis at man er tilhænger af andre demokratimodeller end det

repræsentative demokrati, at man er mere optaget af national eller international politik, eller at man foretrækker politisk engagement i andre former: På nettet, i foreninger, bevægelser og andre sociale fællesskaber.

Unuancerede kampagner for den repræsentative demokratiske model, som ikke også betoner borgernes ret til ikke at stemme, er i virkeligheden et forsøg på at tvinge en bestemt demokratiforståelse ned over alle.

LÆS OGSÅ: [Valgplakater flytter mange stemmer ved kommunalvalg](#)

Samtidig kører man reelt kampagner imod andre demokratiteoretiske positioner, og imod borgere som blot er apolitiske eller ønsker, at bruge deres tid og opmærksomhed på andre politiske områder og deltagelsesformer end valg.

Tæt sammenvævet med det principielle problem er også spørgsmålet om, hvad vi vinder demokratisk ved at fremtvinge stemmeafgivning fra nølende vælgere, vælgere som ikke føler, at de har viden nok eller vælgere som egentlig bare ikke har lyst til at stemme?

Reelt demokrati med folkelig forankring?

Et fjerde problem er den forvaltningsgørelse af demokratiet, som også er en følge af kampagnerne. Det bliver en opgave for de kommunale forvaltninger i samarbejde med reklamebranchen, forskere med flere at sikre eller øge den kommunale valgdeltagelse.

Spørgsmålet er, om en sådan kunstigt skabt valgdeltagelse fører til et reelt demokrati eller en genuin folkelig forankring af det lokale demokrati. Er et forvaltningsdrevet demokrati et ægte demokrati?

Den evige kampagne vs. blivende forandringer

Også i mere snæver forstand er det for det femte et åbent spørgsmål, om kampagnerne skaber noget reelt og blivende. Man [ved fra forskningen](#), at tidlig valgdeltagelse skaber høj sandsynlighed for valgdeltagelse senere i livet. Men vil en kampagneskabt deltagelse også

have effekter ved næste valg eller senere i livet? Det må tiderne vise.

LÆS OGSÅ: [En anderledes prognose for kommunalvalg](#)

Kampagner påvirker valgresultatet, hvis ikke de gennemføres balanceret. Hvis der især skubbes til én gruppe, skubbes der særligt meget til valgresultatet. (Foto: Shutterstock)

Et tankevækkende eksempel er den intense interesse, som der var på kvinder ved kommunalvalget i 2009 på grund af 100-året for kvinders kommunale valgret. Resultatet var et kraftigt spring fremad i kvindeandelen i kommunalbestyrelserne: Fra 27,3 pct. til 31,8 procent. Da fokus på kvinder var væk i 2013 hvor andelen faldt til 29,7 procent.

Kommunalvalget i 2017 vil vise, om effekten af den store opmærksomhed på ligestilling klinger yderligere af. Hvis kampagneeffekter klinger af med tiden, er den nemme løsning selvfølgelig nye kampagner ved næste valg – den evige kampagne. Men det fører diskussionen tilbage til start: Er kampagneskabt politisk deltagelse udtryk for et reelt demokrati?

Revitalisering af demokratiet frem for stemmekampagner

Denne artikel er ikke den fulde eller hele sandhed om kampagnerne for højere valgdeltagelse. Artiklens budskab er ikke, at man ikke kan lave kampagner for større valgdeltagelse. Snarere er artiklen et forsøg på at påpege nogle af de blinde punkter, som findes omkring kampagnerne. At vise, at der er problemer ved den måde, kampagnerne gennemføres på. Og først og fremmest at understrege, at det virkelige problem ligger i det lokale demokrati og ikke hos borgerne.

Det er kommunerne mere end borgerne, som skal tage sig sammen. Kommunerne bør sætte gang i en debat om at vitalisere det vigtigste demokrati, vi har: Det kommunale demokrati.

Konkret er målet også at skabe større refleksion om en banal sandhed: At kampagner påvirker valgresultatet, hvis ikke de gennemføres balanceret. Hvis der især skubbes til én gruppe, skubbes der særligt meget til valgresultatet. Sporene blev lagt ud i 2009, og meget tyder på, at kampagnerne kører videre i 2017 med de unge som primære målgruppe.

Nogle partier får en hjælpende hånd

ForskerZonen

Denne artikel er en del af [ForskerZonen](#), som er stedet, hvor forskerne selv kommer direkte til orde. Her skriver de om deres forskning og forskningsfelt, bringer relevant viden ind i den offentlige debat og formidler til et bredt publikum.

ForskerZonen er støttet af Lundbeckfonden.

Derfor vil valgresultatet i 2017 også blive påvirket af kampagnerne. Det er svært at sige præcist hvordan. Meningsmålinger om landspolitisk partivalg viser, at nogle partier har overordentligt godt fat i unge vælgere (Liberal Alliance, Radikale Venstre, Enhedslisten og Alternativet), mens andre partier har rigtig dårligt fat i unge vælgere (Socialdemokratiet, Venstre og Dansk Folkeparti).

De nationale målinger kan ikke en-til-en overføres til kommunalvalget, men massive kampagner rettet imod unge hjælper indiskutabelt nogle partier og skader andre partier.

I nogle kommuner er det få stemmer, som afgør det sidste mandat – måske er det kampagnerne for unges valgdeltagelse, som kommer til at flytte de afgørende stemmer?

Kilder

- Roger Buchs profil (DMJX)

Lyt på Videnskab.dk!

Hver uge laver vi digital radio, der udkommer i form af en podcast, hvor vi går i dybden med aktuelle emner fra forskningens verden. Du kan lytte til den nyeste podcast i afspilleren herunder eller via en podcast-app på din smartphone.

Har du en iPhone eller iPad, kan du finde vores podcasts i [iTunes](#) og afspille dem i Apples [podcast app](#). Bruger du Android, kan du med fordel bruge [SoundClouds app](#). Du kan se alle vores podcast-artikler [her](#) eller se hele playlisten [på SoundCloud](#)

Mere om Kommunalvalg 2017

KOMMUNALVALG
2017

POLITIK

Kommunalpolitik
er dødssygt,
mener 4 ud af 5
unge

KOMMUNALVALG
2017

ØKONOMI

Ny forskning sår
tvivl om
kommunalreformens
økonomiske
succes

KOMMUNALVALG
2017

POLITIK

Unge diskuterer
politik - med
ligesindede

Se kommentarer

Tilmeld dig vores nyhedsbrev

Tilmeld dig vores gratis nyhedsbrev. Det udkommer alle hverdage samt søndage med seneste nyt fra videnskabens verden.

Om Videnskab.dk

Redaktionelt program

Find medarbejder

Partnere

Rettigheder

Privatlivspolitik

Vilkår for kommentarer

Nyhedsbrev

Kurser

Annoncer

Cookies

Kontakt

Ansvarshavende chefredaktør:

Vibeke Hjortlund

redaktion@videnskab.dk

Carl Jacobsens Vej 16,

opg. 16, 2. sal

2500 Valby

Tlf: 70 70 17 88

